

## Komentarji in pripombe k programskemu razpisu

Spoštovani,

tudi letos se v društvu Asociacija odzivamo na Javni razpis za izbor javnih kulturnih programov na področju umetnosti, ki jih bo v letih 2022–2025 sofinancirala Republika Slovenija iz proračuna, namenjenega za kulturo (v nadaljevanju JPR-PROG-2022-2025).

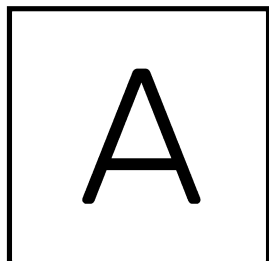
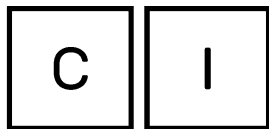
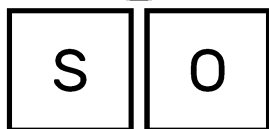
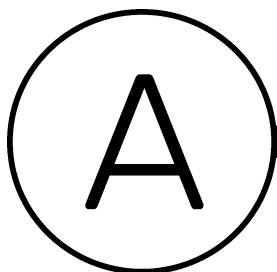
Uvodoma naj izpostavimo, da nas veseli, da je Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije (v nadaljevanju Ministrstvo za kulturo ali ministrstvo) prisluhnilo delu naših vsakokratnih opozoril ter v programski razpis vključilo tudi rešitve, ki jih lahko vrednotimo za pozitiven premik v smeri zagotavljanja ustreznih pogojev za delo in razvoj osrednjih domačih neodvisnih soustvarjalcev javnih kulturnih in umetniških programov ter vsebin. Številne rešitve pri tem ostajajo neustrezno zamišljene, celo problematične, nekatere težave pa nenaslovljene. O tem v nadaljevanju.

Na prvem mestu velja pozdraviti, da je Ministrstvo za kulturo v primerjavi s preteklim Javnim razpisom za izbor javnih kulturnih programov na področju umetnosti 2018-2021 (v nadaljevanju JPR-PROG-2018-2021) povečalo skupno **število programov**, ki jih bo Republika Slovenija sofinancirala iz proračuna, namenjenega za kulturo<sup>1</sup>. Pri tem velja poudariti, da z odločitvijo za dvig števila sofinanciranih programov na področju glasbenih ter deloma vizualnih umetnosti ministrstvo prvenstveno vzpostavlja stanje sofinanciranja, kakršno je bilo predvideno ob objavi Javnega razpisa za izbor kulturnih programov na področju umetnosti leta 2014 (nadalje JPR-PROG-2014-2017). Prav omenjeni področji sta bili ob zmanjšanju višine proračunskih sredstev, namenjenih sofinanciranju kulturnih programov na področju umetnosti, z JPR-PROG-2018-2021 najbolj prizadeti, na kar smo v društvu Asociacija vseskozi opozarjali.

Za povsem novo povišanje je z JPR-PROG-2022-2025 mogoče tako označiti zgolj dodatnega, devetega prejemnika sofinanciranja na področju vizualnih umetnosti. Vsakršno novo povišanje sofinanciranih programov, četudi majhno, gre vrednotiti kot pridobitev in – kot lahko ob umanjkanju dialoga le ugibamo in se nadejamo –znak razvojnega razmišljanja odločevalcev. Stanje na terenu namreč kaže, da je ob že sofinanciranih kakovostnih javnih kulturnih programih tudi na ostalih umetniških področjih dejavnih več novih in obetajočih neodvisnih organizacij ter bi na enak razvojen način veljalo razmišljati tudi v primeru drugih sofinanciranih področij umetnosti. Problem nepretrganega sofinanciranja že uveljavljenih producentov<sup>2</sup> ter sočasne vzpostavitve ustreznega okolja za razvoj in

<sup>1</sup> JPR-PROG-2018-2021 je predvidel sofinanciranje največ 28 javnih kulturnih programov na področju umetnosti, JPR-PROG-2022-2025 jih predvideva največ 34.

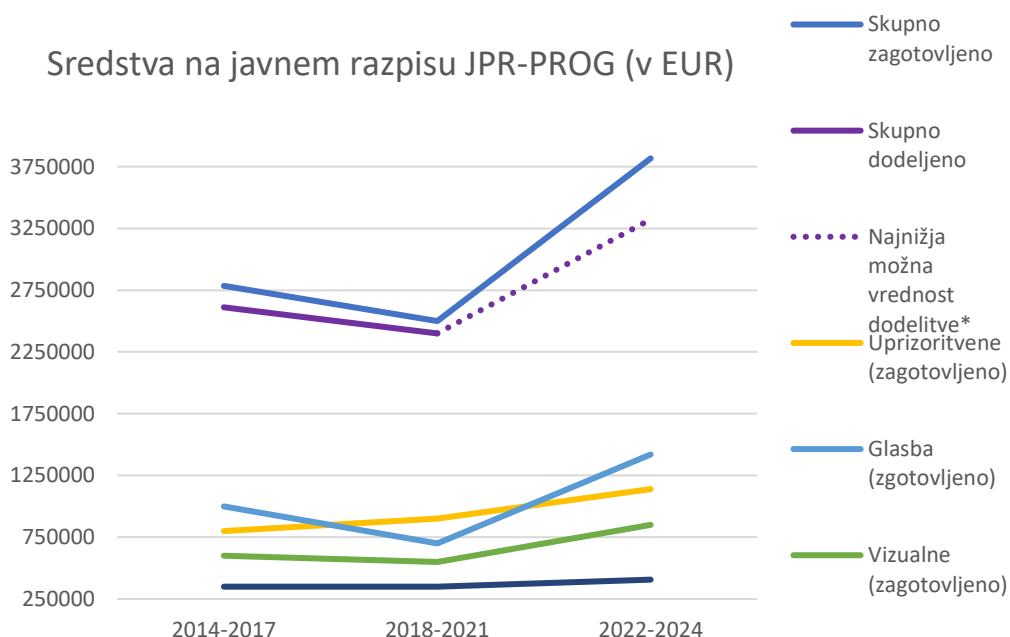
<sup>2</sup> Za uveljavljene, doma in mednarodno prepoznavne neodvisne izvajalce državno sofinanciranje



krepitev vzhajajočih nevladnih organizacij ostaja pereč in nenaslovljen, ustrezno pa ga je mogoče nasloviti zgolj v dialogu med vsemi deležniki. Dialog navkljub našim pozivom Ministrstvo za kulturo za zdaj zavrača kot nepotreben, s čimer zavrača partnerski premislek in sooblikovanje smiselnih, učinkovitejših ter potrebnih strategij, rešitev in mehanizmov, hkrati pa deležnikom močno otežuje misliti, razumeti, v določeni meri celo uveljavljati strateške in programske smernice samega ministrstva kot odločevalca, ki zagotavlja spodbudno okolje za razvoj ustvarjalnosti, ter načrtovati lasten razvoj.

Še en pomemben korak v pravo smer je povišanje celokupno **zagotovljenih proračunskih sredstev**, namenjenih sofinanciranju javnih kulturnih programov na področju umetnosti v letih 2022-2035, ki se odraža na dva načina – z višino zagotovljenih sredstev za sofinanciranje programov na osnovnem področju, ki je dodatno okrepljena še z uveljavitvijo novega sistema ovrednotenja višine dodeljenega sofinanciranja, ter s konkretno opredelitvijo sredstev za sofinanciranje programov na drugih področjih. Pri obeh je vredno opozoriti na nekatere nevarnosti in slabosti.

Sredstva na javnem razpisu JPR-PROG (v EUR)

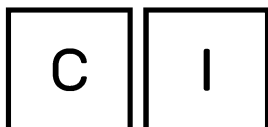
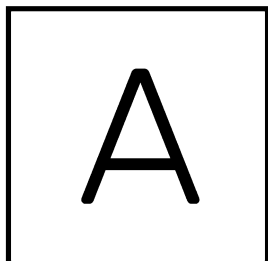
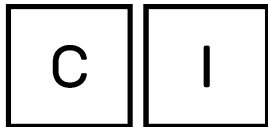
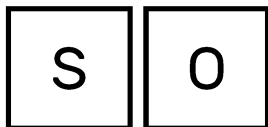
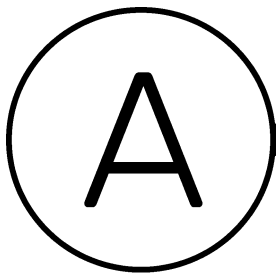


\*Za izračun najnižje možne vrednosti dodeljenih sredstev smo vzeli scenarij, v katerem je tako na osnovnem kot drugih področjih sofinanciranih največje možno število programov, pri čemer na osnovnih področjih uprizoritvenih umetnosti nihče ne izpolnjuje kriterijev za prošnjo za sofinanciranje višje skupne vsote stroškov programa in so na vseh področjih programi sofinancirani 90-odstotno.

nedijske  
ovljeno)

V nasprotju z JPR-PROG-2014-2017 in JPR-PROG-2018-2021 je z JPR-PROG-2022-2025 za javne kulturne programe prijaviteljev, ki na razpis kot osnovno področje prijavljajo programe s področij uprizoritvenih, glasbenih in intermedijskih umetnosti, na ustreznih proračunskih postavkah

predstavlja temelj, na katerem lahko ob pomembnem doprinosu k sooblikovanju domače kulturne krajine mdr. uspešno pridobivajo evropska sredstva in predstavljajo Slovenijo v mednarodnem prostoru.



zagotovljeno natanko toliko sredstev, kot bi jih Ministrstvo za kulturo v sofinanciranje teoretično dodelilo, če bi na omenjenih področjih z najvišje ocenjenimi programi kandidiralo največje predvideno število upravičencev in bi v primeru delovanja na področju uprizoritvenih umetnosti predlagatelj programov hkrati izpolnjevali tudi dodatne opredeljene pogoje za višjo stopnjo možnega sofinanciranja<sup>3</sup>. Upoštevanje teoretičnega scenarija, katerega uresničitve v praksi zaradi raznorodnih dejavnikov<sup>4</sup> ne gre pričakovati, gre v splošnem pozdraviti, saj vnaprej tovrstne možnosti vsaj na papirju ne izključuje. Prav zato posebej zbode v oči, da se Ministrstvo za kulturo v primeru upravičencev, ki na razpisu za osnovno področje delovanja opredelijo vizualne umetnosti, odloča nadaljevati preteklo slabo prakso ter v povprečju za posamični možni sofinancirani javni kulturni program predvideva sofinanciranje v letni višini 86.111,00 EUR<sup>5</sup>, kar je manj, kot je določena vrednost sofinanciranja programa, ki ga ustvarjata največ dva redno zaposlena in je ocenjen kot odličen<sup>6</sup>. Z odločitvijo Ministrstva so javni programi na področju vizualnih umetnosti v primerjavi z ostalimi področji v neupravičeno slabšem položaju<sup>7</sup>, sočasno pa lahko o rezultatih razpisa oziroma ocenah strokovne komisije že vnaprej bolj informirano sklepajo kot prijavitelji na drugih področjih<sup>8</sup>. Večplastnost spornosti opisanega položaja je očitna. O vprašljivosti števila zaposlenih kot merila za višino možnih zaprosenih sredstev ter drugih primerih neenakovredne obravnave v programskem razpisu v odzivu tudi kasneje.

Če za vsa osnovna programska področja Ministrstvo za kulturo zagotavlja dodatna sredstva, jih zagotavlja v izrazito neenakovredni meri. Področju intermedijskih umetnosti namreč po ustreznih izračunih dodatno namenja zgolj 15.000,00 EUR<sup>9</sup>, kar pomeni, da sredstev ministrstvo praktično ni uskladilo niti z inflacijo ter področje obsoja na stagnacijo.

<sup>3</sup> Za 135.000,00 EUR sofinanciranja na leto lahko zaprosi tisti prijavitelj programa na področju uprizoritvenih umetnosti, katerega program vsebuje bodisi dva dvoletna avtorska opusa v štirih letih ali osem produkcij mladega avtorja v štirih letih bodisi en dvoletni avtorski opus in predvidoma štiri produkcije mladega avtorja v dveh letih (o različnih možnostih tolmačenja več v samem besedilu odziva). Drugi upravičenci lahko ob izpolnjevanju pogojev letno zaprosijo za največ 115.000,00 EUR sofinanciranja.

<sup>4</sup> Kot so mdr. težave z izpolnjevanjem ali zavestna odločitev za neizpolnjevanje dodatnih kriterijev, ki so prag za višjo stopnjo financiranja; višina s strani strokovnih komisij dodeljenih točk; prijaviteljeva opredelitev višine želenega sofinanciranja.

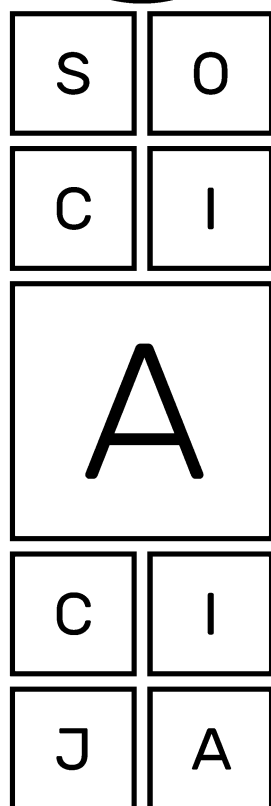
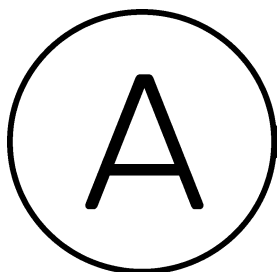
<sup>5</sup> Za osnovo izračuna povprečja možne letne vrednosti sofinanciranja na program, ki je opredeljen na osnovnem področju vizualnih umetnosti, smo po analogiji z ostalimi področji vzeli v razpisu opredeljeno namensko proračunsko postavko 131076, ki smo ji odšteli najvišjo možno predvideno skupno vrednost sofinanciranja področja vizualnih umetnosti kot drugega področja.

<sup>6</sup> Prijavitelji kulturnih programov, ki imajo enega redno zaposlenega ali dva dolgotrajna pogodbeno strokovna sodelavca, lahko letno zaprosijo za največ 90.000,00 EUR sofinanciranja, prijavitelji s tremi redno zaposlenimi pa za največ 120.000,00 EUR letno.

<sup>7</sup> Na račun katere se je verjetno našlo sredstva za podporo dodatnega programa na področju.

<sup>8</sup> Na razpisu je za osnovne programe s področja vizualnih umetnosti letno namenjenih 775.000,00 EUR (primerjaj z opombo 5). Največje število sofinanciranih projektov je devet. Upoštevajoč sistem določanja višine sofinanciranega letnega deleža ministrstva, to pomeni, da je, če organ v sofinanciranje sprejme devet prijaviteljev, najboljši možni scenarij delitve denarja: 1x 120.000,00 EUR, 1x108.000,00EUR, 2x 90.000,00 EUR, 5x 81.000EUR (skupno 773.000,00EUR). Morebitne prijavitelje je seveda mogoče sofinancirati z manjšimi deleži in/ali podpreti manj programov.

<sup>9</sup> Pri izračunu smo upoštevali zgolj v JPR-PROG-2022-2025 predvidena sredstva za področja umetnosti kot osnovna področja, pri čemer smo izvēli povišanja na račun števila novih prejemnikov na področjih glasbenih in vizualnih umetnosti, in sicer tako, da smo zanje predpostavili, da prejme najvišji



Zagotovitev proračunskih sredstev v vrednosti najvišje možne stopnje sofinanciranja sočasno še ne predstavlja razblinjenja bojazni, da gre v določeni meri za slamnato povišanje. Ministrstvo za kulturo namreč navkljub javno izraženemu zavedanju<sup>10</sup>, da je kultura v samem vrhu sektorjev, ki jih je epidemija novega koronavirusa najbolj prizadela, v razpisu še naprej navaja, da bo na osnovnih področjih *predvidoma* sofinanciralo 34 programov, in sicer na določenem področju *največ* določeno število. Tudi v rednih razmerah ter splošni praksi zgolj do določene mere upravičena raba nedoločenih količinskih števnikov in domnevnostnih členkov<sup>11</sup> v časih po epidemiji ter ob popolnem umenjanju umestitve informacij o upoštevanju razmer v času epidemije v besedilo aktualnega razpisa in navedbe kriterijev kaj hitro še dodatno podčrta njihovo nedoločnost in domnevnost. Ministrstvo tako pozivamo, da zamejitve možnosti produkcij, postprodukcij, mednarodnih gostovanj, odzivov strokovne javnosti ipd., ki so posledice zamejitve delovanja zaradi epidemije, dosledno upošteva pri ocenjevanju predlaganih programov ter sredstva dodeli predvidenemu najvišjemu mogočemu številu sofinanciranih programov. Nadalje ministrstvu predlagamo, naj nadaljnje izdatno razumevanje položaja sektorja in neodvisnih ustvarjalcev izkaže na način, da vsa sredstva, ki bodo na posameznih področjih ostala nedodeljena<sup>12</sup>, če njihov seštevek omogoča financiranje programa v celoti, po primerljivo metodičnem ključu, ki v programskem razpisu ureja vrstni red sofinanciranja programov po posameznih področjih v primeru njihovega presežnega števila, prerazporedi in dodeli naslednjemu najvišje ocenjenemu predlagatelju programa neodvisno od opredeljenega osnovnega področja<sup>13</sup> oziroma se javno zaveže, da bo preostala sredstva namenila za še dodatno povišanje sredstev na prihajajočem večletnem projektnem razpisu ter zavezo uresniči.

Kot smo v uvodu že izpostavili, nas veseli, da je Ministrstvo za kulturo prisluhnilo našim odzivom ter prepoznalo neustreznost »formule« oz. **sistema določanja višine dodeljenih sredstev sofinanciranja** iz JPR-PROG-2018-2021. Z JPR-PROG-2022-2025 je torej uveden razumnejši, nezapleten sistem, ki si v okvirih mestoma sicer problematičnih razpisnih zamejitev prizadeva zagotoviti kar najvišjo mero sofinanciranja, za katerega zaprosijo prijavitelji.

---

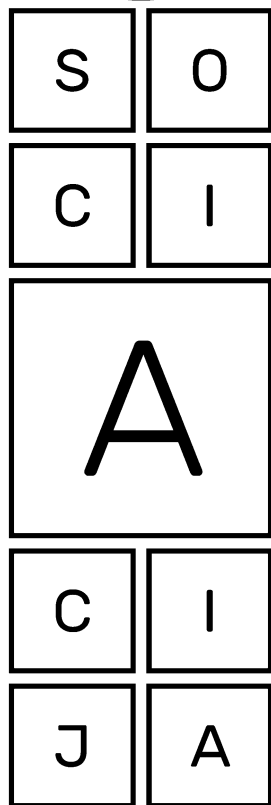
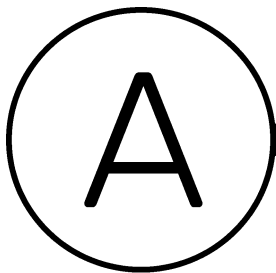
možni znesek sofinanciranja. Dobljeno število smo primerjali s celotno zagotovljeno vrednostjo postavke na posamezno področje umetnosti v JPR-PROG-2018-2021. Povišanje zagotovljenih sredstev v aktualnem programskem razpisu po posamičnem osnovnem področju je: uprizoritvene umetnosti 180.000,00 EUR, glasbene umetnosti 200.000,00 EUR, vizualne umetnosti 105.000,00 EUR.

<sup>10</sup> Glej npr. osnutek Resolucije o nacionalnem programu za kulturo, str. 13-18 in str. 45.

<sup>11</sup> Vrednost sredstev za izvedbo vsakokratnega programskega razpisa je končna, o višini sofinanciranja programov pa Ministrstvo za kulturo navadno odloča na podlagi točkovanja po ocenjevalnih kriterijev, kot ga poda imenovana strokovna komisija.

<sup>12</sup> Po izračunu najnižje možne vrednosti dodeljenih sredstev, ki smo ga prikazali v grafu, je to 494.000,00 EUR.

<sup>13</sup> Sorodno modelu rezervne liste.



Preden se še dodatno spustimo v komentar novih opredelitev pojmov ter kriterijev, je upravičeno pozdraviti še konkretno ovrednotenje **programov na drugih področjih**, ki ga je mogoče v primerjavi s preteklo prakso razumeti kot še en način povišanja sredstev, razpoložljivih na programskem razpisu<sup>14</sup>. Sočasno rešitev ministrstva izpostavlja problematično razumevanje čezdisciplinarnega delovanja številnih nevladnih organizacij, ki je v določeni meri odraz tudi nezanemarljive čezdisciplinarnosti sodobnih umetniških praks in kar bi v dialogu z deležniki ob pripravah na vsakokratne razpise veljalo vseskozi naslavljati. Sredstev, ki bodo podeljena na drugih področjih, je izrazito premalo<sup>15</sup>, kar sili referenčne predlagatelje in avtorje programov v delovanje v okvirih razpisno predvidenih umetniških disciplin, katerih programski sklopi in enote so do določene mere neustrezni, ter v krčenje pomembnih programov v drugih disciplinah. Številni neodvisni producenti v četrtih in lokalnih skupnostih opravljajo tudi vlogo pomembnih kulturnih središč ter v njih ponujajo raznorodni kulturno-umetniški program. Problematično je, da razpis podporo tovrstnega delovanja izrazito zamejuje.

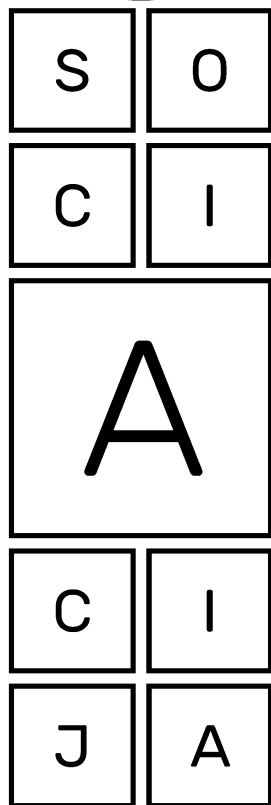
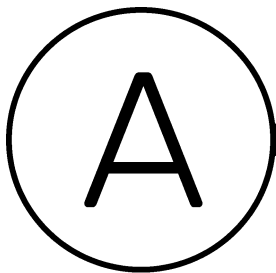
Nadalje se problematično razumevanje čezdisciplinarnega delovanja upravičencev izrazi v nesmiselni razčlenitvi pristojnosti presojanja o skladnosti programa s strateškim načrtom oziroma njegovi celovitosti. Neustrezno je, da skladnost prijaviteljevega programa na drugem področju umetnosti ocenjuje komisija iz osnovnega področja, ki za druga področja umetnosti ni stroka. Iz besedila programskega razpisa<sup>16</sup> hkrati ni razvidno, ali bo prijavljeni program v celoti ocenjevala tudi komisija na drugem področju umetnosti. Rešitev vidimo v vzpostavitvi komisij s strokovnjaki iz različnih področij umetnosti, ki bi lahko skladnost in strateško smiselnost programa strokovno v celoti tudi ocenili kot celoto.

Ko gre za opredelitve v programskem razpisu uporabljenih pojmov, pozdravljamo, da je Ministrstvo za kulturo predvidelo **možnost sofinanciranja stroškov več koproducentov** izbranih programskih enot, kar razumemo kot spodbudo k sodelovanju. Novost zaenkrat predstavlja doprinos zgolj v primeru, če gre za koprodukcijo dveh izvajalcev, ki sta bila izbrana v sofinanciranje na JPR-PROG-2022-2025, predlagamo pa, da tovrstne koprodukcije ministrstvo predvidi tudi za koprodukcijska sodelovanja med prejemniki sofinanciranja na programskem razpisu in/ali prejemniki sofinanciranja na drugih zadevnih razpisih Ministrstva za kulturo. Rešitev za zdaj in za nekatera področja predstavlja edino možnosti

<sup>14</sup> JPR-PROG-2018-2021 je za programe prijaviteljev na drugih področjih opredelil sistem točkovanja za dodelitev sredstev in zamejil možni delež sofinanciranja MK, ni pa opredelil možne višine zaprosenega sofinanciranja MK. Na proračunskih postavkah za posamezna področja umetnosti ni bilo zagotovljeno dovolj sredstev niti za ustrezno sofinanciranje programov na osnovnem področju. V praksi je to praviloma pomenilo, da so se programske enote iz drugih področij stroškovno zažirale v proračune enot na osnovnih področjih. JPR-PROG-2022-2025 to odpravlja.

<sup>15</sup> Sofinanciranje na izbranem drugem področju se giblje okoli vrednosti sofinanciranja ene programske enote na osnovnem področju iste vrste. Število podprtih programov je močno zamejeno in ne odraža potreb upravičencev ter stanja na terenu.

<sup>16</sup> Točka 8. 5.



razbremenitve bremena stroškov v razpisu zahtevanega števila izvedb programskih enot in zamejitve nadprodukcije.

Če ministrstvo namreč možnosti čezdisciplinarnega delovanja izvajalcev programov izrazito zamejuje, na področju uprizoritvenih umetnosti prag za dostop do razpisnih sredstev na ravni preteklih izvedb znižuje ter sočasno zahteva dodatno bodočo proizvodnjo umetniškega ustvarjanja, na področju vizualnih umetnosti preteklo in bodočo zahtevano proizvodnjo znižuje, na področju intermedijskih in glasbenih umetnosti pa preteklo in v bodoče zahtevano proizvodnjo ohranja, pri čemer v primeru glasbe poseže v vzpostavljena razmerja ter dostop do sofinanciranja omogoči večjemu številu prijaviteljev. Pravkar opisana in v nadaljevanju dodatno obrazložena neenakovredna obravnava, ki izvira iz v razpisu predloženih dejstev, slikovito oriše stopnjo posluha in zanimanja za posamezna umetniška področja ter njih položaj. Najvišji organ državne uprave ne le ni izkazal ustrezne ali vsaj enakovredne mere posluha in zanimanja za vsa področja in podpodročja iz njegovega delokroga, v procesu oblikovanja med področji mestoma sicer povsem primerljivih posebnih pogojev ni oblikoval niti zasledoval primerljivih vodil.

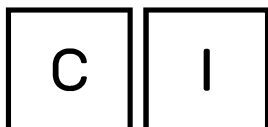
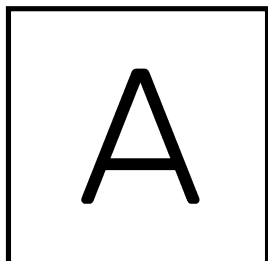
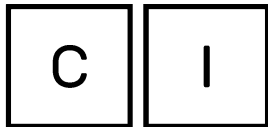
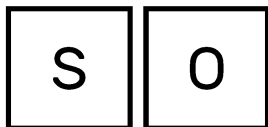
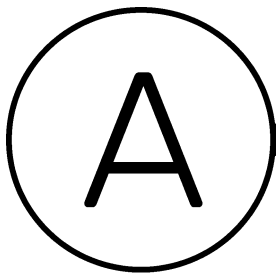
Posebni pogoji za **področje uprizoritvenih umetnosti** z JPR-PROG-2022-2025 narekujejo, da je prijavitelj v opredeljenem obdobju izvedel najmanj šestdeset dogodkov v programskih sklopih, od tega pa najmanj šest enot produkcije ter prav toliko enot mednarodnega sodelovanja<sup>17</sup>. Z odločitvijo se število možnih upravičencev povečuje. Ministrstvo z razpisom hkrati narekuje povišanje števila premier, ki jih morajo upravičenci izvesti v obdobju trajanja programskega razpisa<sup>18</sup>. Pokazali smo že, da in na katerih mestih se ministrstvo zaveda, da je izvajalce in ustvarjalce v polju uprizoritvenih umetnosti epidemija novega koronavirusa močno prizadela. Tako javni zavodi kot neodvisne organizacije beležijo izjemen upad dohodkov, pri čemer so skoraj nespremenjene, danes celo povišane stroške obratovanja in delovanja lahko napravili bolj vzdržne predvsem na račun zmanjšanja sodelovanj s samozaposlenimi v kulturi ter drugimi prekarnimi delavci<sup>19</sup>. Dolgotrajna škoda je nastala tudi v polju odnosov z občinstvom in njihovega razvoja, kar močno podaljšuje verjeten čas njihovega okrevanja. Za to bi potrebovali ne zgolj finančno injekcijo ter proaktivno državno strategijo popraviljanja nastale škode, temveč prvenstveno jasne in zaznavne znake razumevanja njihovega položaja. Odločitev za višanje števila premier vsekakor ni tak znak. Spomnimo, da so organizacije in javni zavodi premiere proizvajale tudi v času epidemije in tako številne predstave malodane še niso dosegle občinstev. Tudi zmanjšanje najvišje vrednosti možnega sofinanciranja<sup>20</sup> ni tak znak, sploh

<sup>17</sup> JPR-PROG-2018-2021 je na istem področju med posebnimi pogoji zahteval izvedbo najmanj petinsedemdeset dogodkov, od tega najmanj šest enot produkcije ter devet enot mednarodnega sodelovanja.

<sup>18</sup> V JPR-PROG-2018-2021 je posebni pogoj za uprizoritvene umetnosti zahteval najmanj šest izvedb podslopa "premiere". JPR-PROG-2022-25 število premier povečuje na osem.

<sup>19</sup> Stopnja državne zaslombe se v primerjavi javnih zavodov in nevladnih organizacij močno razlikuje.

<sup>20</sup> V JPR-PROG-2018-2021 je prijavitelj lahko zaprosil bodisi za največ 120.000,00 EUR letnega



ob dodatnem pogoju za najvišjo možno vrednost sofinanciranja, opredeljenem v razpisu, ki v primerjavi z JPR-PROG-2018-2021 zvišuje zahtevano produkcijo, upravičenci pa se že zdaj soočajo tako s pomanjkanjem prostorov za vaje kot odrov. Ministrstvo s splošnim zmanjšanjem višine možnega sofinanciranja ter višanjem zahtev na ravni produkcije močno otežuje že tako slab položaj izvajalcev in ustvarjalcev na področju<sup>21</sup>. Zaradi njegove nevzdržnosti tako v društvu Asociacija napovedujemo, da se bo več prijaviteljev program odločalo prijavljati z nižjo stopnjo možnega sofinanciranja, ker se stroškovno in izvedbeno tovrstna nadproizvodnja v danih okoliščinah preprosto ne izide. S tem bodo posamezni avtorji, predvsem mladi, prikrajšani, povišan proračun pa bo v nezanimarjivi meri ostal nepočrpan. Rešitev ministrstva tako označujemo za povsem neustrezno.

Dodatno raznorodnost programske ponudbe, v škodo mladih ustvarjalcev in izvajalcev programov, ministrstvo krni z zahtevo, da morajo imeti mladi avtorji produkcij<sup>22</sup> status samozaposlenega v kulturi. Rešitev, sicer zamišljena kot spodbuda in zaslomba za samozaposlene v kulturi, je v luči v osnutku Resolucije o nacionalnem programu za kulturo<sup>23</sup> izraženega stališča ministrstva nenavadna, ob upoštevanju deleža, ki ga med samozaposlenimi v kulturi predstavljajo mladi do 30. leta<sup>24</sup>, pa povsem neosmišljena in bi jo veljalo odpraviti.

Glede kriterijev, ki določajo višino možnih zaprošenih sredstev sofinanciranja, naj opozorimo, da kriterij, ki opredeljuje pogoje za dodelitev skupne vsote zaprošenih sredstev v vrednosti 135.000,00 EUR, ni zasnovan jasno in ga je možno interpretirati na več načinov. Težava nastane predvsem z interpretacijo druge zadevne alineje. Če naj bi bili teži prve in druge alineje enakovredni, bi morali drugo alinejo brati v smislu en avtorski opus v štirih letih in štiri produkcije mladega avtorja v štirih letih<sup>25</sup>. Struktura v razpisu objavljenega zapisa pa omogoča tudi branje en avtorski opus v štirih letih in dve produkciji mladega avtorja na leto, kar je skupno štiri produkcije v prvih in drugih dveh letih<sup>26</sup>. Brez javne razjasnitve ministrstva bo vsaka siceršnja raba zdrave pameti podvržena negotovosti

---

sofinanciranja bodisi za največ 150.000,00 EUR, če v program vključil tudi en avtorski opus ali produkcijo mladega avtorja na leto. JPR-PROG-2022-25 višino možnega sofinanciranja znižuje na 115.000,00 EUR ali 135.000,00 EUR, če v program prijavitelj vključuje avtorske opuse in/ali produkcije mladih avtorjev. Ta pogoj smo natančneje že opredelili v opombi 3.

<sup>21</sup> Ker se stroški obratovanja prizorišč povišujejo, stroške dela pa nenazadnje načelno varuje tudi ministrstvo s točkovanjem ustreznega ovrednotenja avtorskega dela v splošnih razpisnih kriterijih, to postavlja izvajalce uprizoritvenih programov v nevzdržen položaj, tj. v krepitev drugih virov financiranja, kot je prodaja vstopnic, ki je močno upadla.

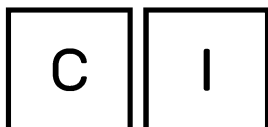
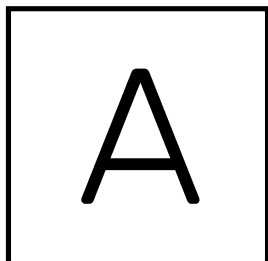
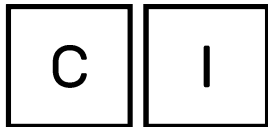
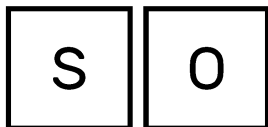
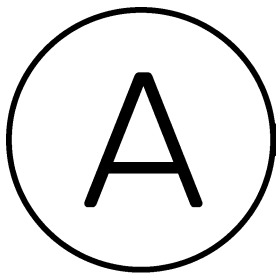
<sup>22</sup> V letu produkcije ne smejo biti starejši od 30 let.

<sup>23</sup> Str. 18 in 19.

<sup>24</sup> Leta 2020 objavljena raziskava Centra za kreativnost Statistična analiza stanja kulturnega in kreativnega sektorja v Sloveniji 2008-2017 je pokazala, da je mlajših od trideset let med samozaposlenimi v kulturi deset odstotkov, kar pomeni okrog 320. Uredba o samozaposlenih v kulturi opredeljuje 56 poklicev.

<sup>25</sup> Ali pa en dvoletni avtorski opus v prvih dveh letih in po dve produkciji mladega avtorja na leto v drugih dveh letih. Oboje torej v seštevku ena plus štiri.

<sup>26</sup> V seštevku torej ena plus osem.



glede njene pravilnosti, besedna izrazitev v razpisu pa morebitno jabolko bodočih sporov.

Tudi za izvajalce programov na osnovnem **področju vizualnih umetnosti** je ministrstvo zmanjšalo obseg pretekle proizvodnje, ki predstavlja prag za potegovanje na programskem razpisu<sup>27</sup>. Z odločitvijo se število možnih upravičencev povečuje, na tem mestu pa je vredno omeniti, da ukrepi za zaježitev širjenja epidemije novega koronavirusa dejavnosti galerij niso zamejili v enaki meri kot v primeru nekaterih drugih področij. Za razliko z uprizoritvenimi umetnostmi JPR-PROG-2022-2025 za vizualne predvideva tudi zmanjšanje zahtevane bodoče proizvodnje<sup>28</sup>, s čimer ministrstvo nakazuje nekoliko drugačno, pravzaprav povsem nasprotno razumevanje potreb in položaja izvajalcev programov ter njihovih koristnikov. Dodatno ugodnost za področje nadalje predstavlja še izbris zahteve, da prijavitelj prijavlja programske aktivnosti na najmanj treh od štirih programskih sklopov področja. V programskem smislu so izvajalci programov na področju vizualnih umetnosti torej deležni višje stopnje svobode in manjše zahteve po proizvodnji, kar je vsekakor vredno pozdraviti. Ne moremo pa mimo dejstva, da ostala področja v tem smislu niso obravnavana enakovredno, imajo pri snovanju manj programske svobode ter jih ministrstvo sili v smer nadproizvodnje. Dejstva, ki ga lahko označimo zgolj za spornega.

Pri tem velja opozoriti, da se najvišja možna vsota skupnih stroškov, ki jih ministrstvo lahko sprejme v sofinanciranje, za področje vizualnih umetnosti kot osnovno področje ni spremenila, je pa z razpisom uvedena kategorizacija možnih višin sofinanciranja, ki temelji na podlagi števila redno zaposlenih<sup>29</sup>. Kot sporno se tovrstno razvrščanje kaže na vsaj treh nivojih. Prvič, ker razpisni mehanizem za prijavitelje manj kot tremi redno zaposlenimi ne predvideva niti omogoča razvoja<sup>30</sup>. Ministrstvo za kulturo,

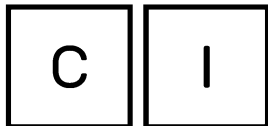
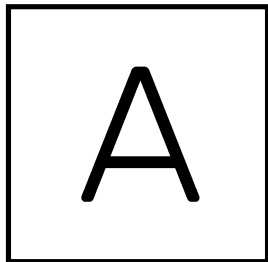
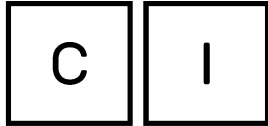
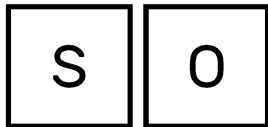
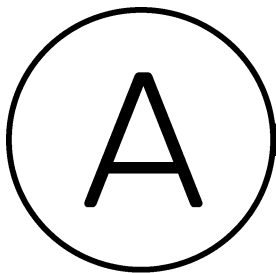
<sup>27</sup> V primeru JPR-PROG-2018-2021 je prijavitelj na letni ravni v programskem sklopu Produkcija razstavnih in festivalskih programov v Sloveniji moral izvesti najmanj osem enot *ali* najmanj pet v omenjenem programskem sklopu in najmanj tri na ostalih programskih sklopih. V primeru JPR-PROG-2022-2025 jih je na letni ravni bodisi moral v programskem sklopu Produkcija razstavnih in festivalskih programov v Sloveniji izvesti najmanj šest bodisi je v omenjenem sklopu izvedel najmanj štiri in hkrati najmanj dva na ostalih programskih sklopih.

<sup>28</sup> V primeru JPR-PROG-2018-2021 je prijavitelj na letni ravni v programskem sklopu Produkcija razstavnih in festivalskih programov v Sloveniji moral prijaviti izvedbo najmanj deset in največ dvajset enot *ali* najmanj šest samostojnih izvedb v omenjenem programskem sklopu in najmanj šest na ostalih programskih sklopih, pri čemer je bilo število programskih enot iz sklopa Podporni programi zamejeno na največ tri. V primeru JPR-PROG-2022-2025 jih bo na letni ravni bodisi moral v programskem sklopu Produkcija razstavnih in festivalskih programov v Sloveniji izvesti najmanj osem in največ šestnajst bodisi bo v omenjenem sklopu samostojno izvedel najmanj pet in hkrati najmanj tri na ostalih programskih sklopih, pri čemer je število izvedb v programskem sklopu Podporni programi zamejeno na največ dve.

<sup>29</sup> Za sofinanciranje v skupni vrednosti do 120.000,00 EUR lahko zaprosi prijavitelj, ki ima vsaj tri redno zaposlene, prijavitelj z vsaj enim redno zaposlenim oziroma vsaj dva redna strokovna sodelavca s pogodbo za najmanj šest mesecev pa za sofinanciranje v skupni vrednosti do 90.000,00 EUR.

<sup>30</sup> V finančnem načrtu stroškov dela vseh nenapovedanih ali novih zaposlenih prijavitelji ne morejo uveljavljati. Razpis hkrati ne predvideva povišanja dodeljenih sredstev na letni ravni, če kasneje v obdobju trajanja razpisnega obdobja prijavitelji dosežejo prag treh redno zaposlenih, ki so pogoj za višjo stopnjo sofinanciranja. Kot morebitna spodbuda za zaposlovanje v nevladnem sektorju se tako zdi rešitev neustrezno domišljena, saj pomaga vzdrževati obstoječe stanje oziroma ga še dodatno krepi.





naj opozorimo, ni tisto, ki nevladnim organizacijam zagotavlja pogoje, ki omogočajo zaposlovanje. Drugič, ker razpis onemogoča za več sofinanciranja zaprositi organizacijam, ki ob morebitnem nezadostnem številu redno zaposlenih lahko izkažejo tri ali več rednih in dolgotrajnih strokovnih pogodbenih sodelovanj<sup>31</sup>. Tretjič, ker ni jasno, zakaj se v primeru vizualnih umetnosti odloča za razvrščanje na podlagi števila zaposlenih, v primeru uprizoritvenih pa na podlagi višjega števila produkcij ter programskih usmeritev<sup>32</sup>. Razumevanje vodil, ki so ministrstvo na omenjenih področjih privedla do tako različnih rešitev, bi bilo gotovo neprecenljivo za dokončno oceno njihove, kot izrazito problematični pa se rešitvi vendarle kažeta.

Če odločitev za izvedbe mladih avtorjev predstavlja en možni dostop za višjo stopnjo sofinanciranja na področju uprizoritvenih umetnosti, nekoliko zbode v oči dejstvo, da je med možnostmi opredelitve kategorij programske enote v primeru vizualnih umetnosti<sup>33</sup> izpadla kategorija Produkcija in prezentacija mladih umetnikov iz Slovenije do petintridesetega leta starosti. Vsekakor drži, da je mogoče mlade avtorje izvajati tudi v drugih programskih enotah in je skrb za uveljavljanje najmlajše generacije zavedena med prednostnimi usmeritvami v sklopu Produkcije razstavnih in festivalskih programov v Sloveniji, a skrb za uveljavitev in razvoj mladih vizualnih umetnikov sočasno ni prav posebej spodbujena, kar je za prihodnost področja zastrašujoče.

Pri področju vizualnih umetnosti velja nenazadnje izpostaviti še, da je edino, pri katerem se v posebnih kriterijih ocenjevanja prispevek k razvoju vizualne umetnosti vrednoti v dveh kriterijih<sup>34</sup>, kar bi veljajo poenotiti z razpisom v celoti in prispevek k razvoju ocenjevati zgolj enkrat. Predlagamo, da se po analogiji s področjema uprizoritvenih in glasbenih, ne pa tudi intermedijskih umetnosti, prvi kriterij osredotoči na ocenjevanje tehtnosti strateškega načrta, s poudarkom na prednostnih usmeritvah, ki v kriterijih točkovanja zdaj niso omenjene. Zavedamo se namreč, da sta zadevni opredelitvi prispevka k razvoju vizualne umetnosti enakovredni le, če besedilo beremo površno - prva je bolj določna (v Sloveniji), druga pa širša in prvo vključuje<sup>35</sup> (slovenski). Ker se ob sopostavitvi zadevnih opredelitev kaj hitro sklepa, da moramo obe brati ozko, prvo kot nanašajoč

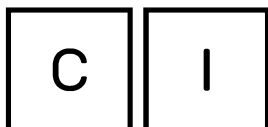
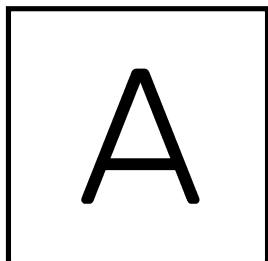
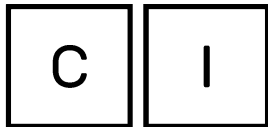
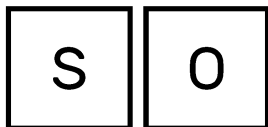
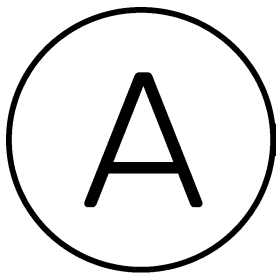
<sup>31</sup> Oblike delovnih razmerij ob finančnih zmožnostih organizacij lahko narekujejo tudi želje oziroma potrebe samih delavcev, ki se lahko za trajno sodelovanje z organizacijo odločajo kot npr. samozaposleni v kulturi, delovno razmerje pa opredelijo s pogodbo. Tovrstna odločitev posameznika, upoštevajoč pogoje na razpisu, pomeni kazen za organizacijo, katere program sicer redno soustvarja večje število dolgotrajnih sodelavcev. Nedosledno je, da Ministrstvo za kulturo možnost tovrstnih dolgotrajnih strokovnih sodelovanj kot osnovni splošni pogoj predvideva, kot posebni pogoj pa prezre.

<sup>32</sup> Prijavitelj na področju vizualnih umetnosti lahko glede na kriterije programskega razpisa dodatna sredstva sofinanciranja prelije v stroške dela redno zaposlenih, prijavitelj na področju uprizoritvenih umetnosti pa mora glede na kriterije, ki zapovedujejo povečano produkcijo in vsebinsko usmeritev, dodatna sredstva vložiti v programske materialne in druge stroške izvedbe produkcij in programsko usmerjenost, ki niso v nujni soodvisnosti z višjo stopnjo tržne zanimivosti.

<sup>33</sup> V obrazcu 4.

<sup>34</sup> Kriterij a. in d. točke 8.2.3.

<sup>35</sup> Vir SSKJ.



se na ozemlje in drugo kot nanašajoč se na narod, in tudi v izogib burnim razpravam, kot smo jim bili priča v času opredelitve kvot predvajane glasbe, predlagamo, da ministrstvo v razpisu pri vizualnih umetnostih obdrži le kriterij d. ali vsaj z njim uskladi tudi kriterij a.

Na področjih **glasbenih** in **intemedijskih umetnosti** do sprememb glede zahtevane višine preteklih in prijavljenih izvedb ne prihaja, pri čemer velja opozoriti, da sta tudi omenjeni področji<sup>36</sup> razglasitev epidemije novega koronavirusa in z njo povezana uveljavitev ukrepov precej prizadeli. Pri intermedijskih umetnostih zatorej še toliko bolj zbode dejstvo, da je ministrstvo izrazito zmanjšalo višino možnega sofinanciranja<sup>37</sup>. Za področje, podčrtamo še enkrat, to pomeni stagnacijo oziroma celo nazadovanje. Ko gre za glasbene umetnosti, velja ministrstvo, ki je odstranilo pogoj iz JPR-PROG-2018-2021, ki je zamejeval možnost prijave programov za prijavitelje, katerih osnovna dejavnost je organizacija glasbenega festivala in hkrati ne izkazujejo rednega izvajanja celoletnih aktivnosti v drugih programskih sklopih, pozvati, da navkljub spremembi sledi odstranjenemu vodilu.

Opazili smo, da je zahteva po aktualnosti programa kot ena od **prednostnih usmeritev** z JPR-PROG-2022-2025 uveljavljena precej manj dosledno, kot je veljalo za JPR-PROG-2018-2021. Zahteva po aktualnosti je<sup>38</sup> namreč v primeru uprizoritvenih in glasbenih umetnosti v posebnih ocenjevalnih kriterijih ter v primeru produkcij na obeh področjih v celoti odstranjena, pri glasbenih pa pri programskem sklopu Mednarodno sodelovanje in promocija ostaja v veljavi. Enako ne velja za področji vizualnih in intermedijskih umetnosti, kjer aktualnost ostaja vpisana tako v prednostne usmeritve kot v posebne ocenjevalne kriterije, na področju vizualnih umetnosti pa nekoliko vendarle zaskrbi lahko tudi škodljiva omečitve zahteve po vključevanju raznolike produkcije sodobnih vizualnih umetnosti<sup>39</sup>. Z opredeljenimi izbrisi in omečitvijo prednostnih poudarkov ministrstvo odpira dveri za stagniranje sodobnejših, pa tudi zahtevnejših umetniških praks, ki še niso ali pa težje dosežejo širše občinstvo. Ker lahko na videz povsem preprosta sprememba postane dolgotrajna zavora razvoja domačih področij umetnosti, ministrstvo pozivamo, prednostno poskrbi za ustrezno podporo programov, ki predstavljajo aktualna dela ter zagotavljajo raznovrstnost v domači kulturni ponudbi.

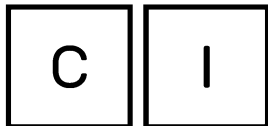
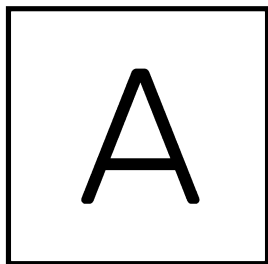
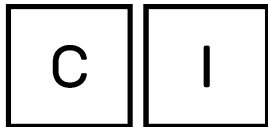
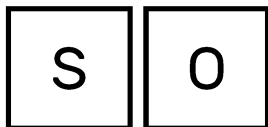
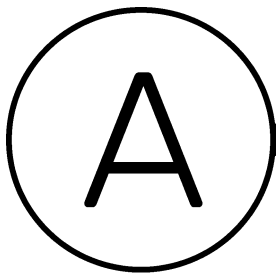
Ko gre za **splošne razpisne pogoje**, vsekakor pozdravljamo, da se Ministrstvo za kulturo strinja z našo oceno spornosti izključitve možnosti

<sup>36</sup> Področje glasbenih umetnosti na ravni izvedb koncertnih ciklov in festivalov še prav posebej.

<sup>37</sup> Na JPR-PROG-2018-2021 je prijavitelj na osnovnem področju intermedijskih umetnosti lahko zaprosil za največ 100.000,00 EUR sofinanciranja, z JPR-PROG-2022-2025 se možna višina zaprošenega sofinanciranja zmanjšuje na 75.000,00 EUR.

<sup>38</sup> V primerjavi z JPR-PROG-2018-2021, kjer je bila uveljavljena.

<sup>39</sup> JPR-PROG-2018-2021 naj bi prednostno obravnaval programe, ki mdr. »prispevajo k zagotavljanju k zagotavljanju raznovrstnosti v sodobni slovenski likovni umetnosti«, JPR-PROG-2022-2025 pa med prednostne usmeritve uvršča »upoštevanje raznolike produkcije sodobnih vizualnih umetnosti in njene dostopnosti«.



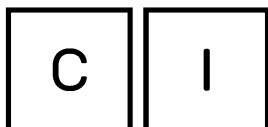
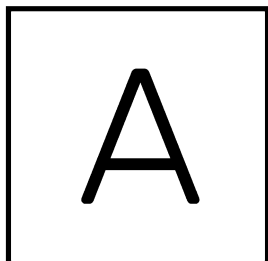
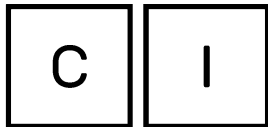
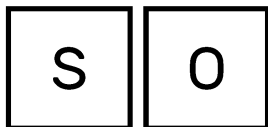
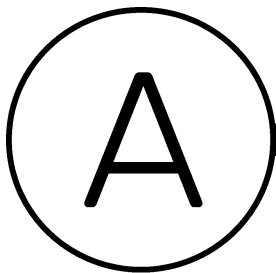
brezplačnih vstopnic za prireditve, ki je v veljavo stopila z JPR-PROG-2018-2021, ter je v razpis uvedlo razumnejšo rešitev. Opozoriti pa velja na problematičnost sedme točke splošnih pogojev, ki prepoveduje prijavo programskih dejavnosti ali enot, ki so bile izbrane na pozivih ali razpisih drugih ministrstev RS, pri čemer finančni obrazci ter večina obrazcev za programske enote na uprizoritvenih umetnosti tovrstni vir sredstev uvršča med kategorijo prihodkov. Številni prijavitelji javnih programov na področju umetnosti namreč uspešno pridobivajo evropska sredstva, s čimer postanejo upravičeni do sofinanciranja projektov s strani Ministrstva za javno upravo RS. Razumeti gre, da je bilo na javnih inštrukcijah Ministrstva za kulturo nekaterim udeležencem obrazloženo, da gre za napako. Ministrstvo želimo opozoriti, da javne inštrukcije niso obvezne in tako tam posredovane nove informacije ne morejo biti merodajne. V želji, da prava razlaga doseže vse upravičence in se morebitna škoda prepreči, ministrstvo pozivamo, da položaj na ustreznih mestih javno razjasni.

Kar zadeva siceršnje **splošne in posebne ocenjevalne kriterije**, nas veseli število v razpis vključenih kriterijev, ki jih je možno objektivno oceniti in niso stvar ocene zadevnih strokovnih komisij. Ministrstvo in strokovne komisije – tudi v izogib morebitnim tožbam<sup>40</sup> – vseeno pozivamo, da procesu ocenjevanja svoje komisije odločitve za dodelitev določenega števila točk pri posamičnih kriteriji vsebinsko podkrepijo tako jasno, da je argumentaciji mogoče v celoti slediti in jo razumeti, še več, razumeti njihovo analizo stanja in razvojno vizijo po področjih.

Naj v sklepnem delu še enkrat podčrtamo izrazito potrebo po **dialogu** med ministrstvom in izvajalci programov in projektov na področju umetnosti in kulture. Umanjkanje dialoga izrazito zamejuje razumevanje položaja in potreb področij umetnosti ter politike ministrstva, ki se navsezadnje izrazi tudi v negotovosti prijaviteljev, na katerem razpisu bodo s programi in projekti najustreznejše uvrščeni. Vse to veča **upravljavsko breme ministrstva ter prijaviteljev**, ki že v osnovi ni malo, zgovoren dokaz, da njihova velikost malodane presega okvirje razumnega pa so mdr. finančni obrazci programskega razpisa. V obrazcih 4 mora prijavitelj za posamično programsko enoto opredeliti zaproseni delež sofinanciranja v razmerju s celotno vrednostjo stroškov izvedbe enote, obrazec 5 pa od njega zahteva opredelitev deleža sofinanciranja za celoten program po vrstah upravičenih stroškov. To lahko v praksi pomeni, da se mora čez stroškovnike prebiti dvakrat, vsakič z drugo logiko računanja in usklajevanja, pri čemer so mu predpisane tabele le malo v pomoč, obrazci so namreč razdruženi, v njih vpisane formule pa pogosto nepravilne. Ker se ob tem porajajo tudi nejasnosti, dvomi, vprašanja, so obremenjeni tudi referenti ministrstva.

Pozivu, naj ministrstvo obudi dialoško skupino z nevladnim sektorjem ter prakso delavnic na temo preobrazbe razpisnih mehanizmov, v društvu

<sup>40</sup> Ministrstvo je v navezavi z JPR-PROG-2018-2022 izgubilo več tožb.



Asociacija tako znova dodajamo še poziv, naj ministrstvo neodložljivo **digitalizira razpis**<sup>41</sup> ter mdr. v bodočem programu predvidi hrambo podatkov o organizacijah, rednih sodelavcih, njihovih referencah, poenoti logiko in avtomatizira seštevanje stroškov, prihodkov, odhodkov posamičnih programskih enot do skupne končne vrednosti programa. Vse to so ob zgoraj opisanem nedvomno nujni in neodložljivi naslednji koraki v pravo smer.

Za morebitna pojasnila ali dodatna vprašanja ostajamo na voljo.

S spoštovanjem,  
Društvo Asociacija

DRUŠTVO ASOCIACIJA  
–društvo nevladnih organizacij in  
posameznikov na področju kulture

PISARNA  
Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana

SEDEŽ  
Metelkova 6, 1000 Ljubljana

+386 (0)1 4341 244  
+386 (0)51 773 611

info@asociacija.si  
www.asociacija.si

DAVČNA ŠTEVILKA  
38450666 (nismo dav. zav.)

MATIČNA ŠTEVILKA  
1768875

TRR  
SI56 61000 0014575 664  
(pri DH d.d.)

---

<sup>41</sup> Kot prednostno nalogo procesa digitalizacije, na primer v okviru vzpostavitve portala E-kultura.